

La paraula, plany i cura per a l'absència

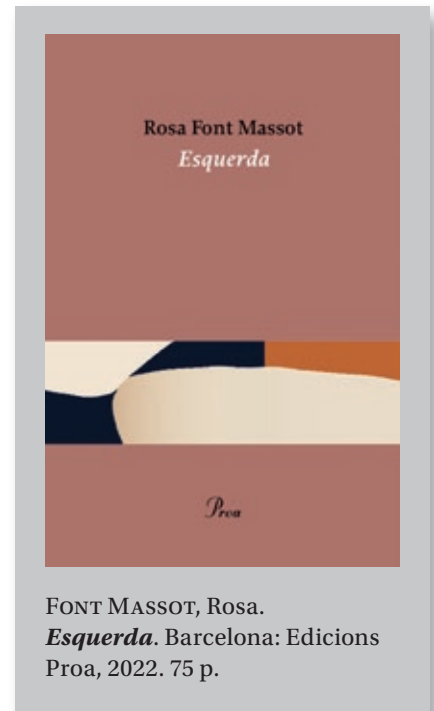
Text > AGNÈS VALENTÍ I POU

Hi ha un estrip, entre els molts que provoca la mort de la mare, que es basteix d'un silenci atroç. No és només el record i el desemparament que tothora es fan presents mentre dura el dol —i més enllà—, sinó el buit immens que es crea en constatar que, a partir d'aquell moment, cada cop que diràs la paraula *mare*, ningú no et contestarà. Aquest no retorn ens fa encara més conscients de la nostra pròpia fragilitat i ens aboca a teixir estratègies per sobreviure a la pèrdua. Rosa Font Massot (Sant Pere Pescador, 1957), en el seu llibre de poemes *Esquerda*, ens revela com és de necessària la paraula i els silencis que l'envolten per guarir la ferida de l'absència.

A l'epíleg, l'autora ens diu que la paraula «emergeix des de la profunditat del silenci —de tot un oceà de silenci— i es projecta enllà, com una pedra que no sabem on anirà a caure». Aquesta «paraula-pedra» tan simbòlica i tan real alhora, és la que ens durà per corriols fressats de llum i embardissats d'ombres als paratges íntims del dolor. Tanmateix, *Esquerda* podria ser un cant consternat i, de fet, en alguns passatges palpem aquesta desolació, però no traspasa mai el lliandar dels excessos ni es

crema amb els focs d'artifici del dramatisme. Tampoc ho fa formalment, el llenguatge és depurat i expressiu, i si bé el podem llegir com un sol poema elegíac, s'estructura en peces curtes articulades a manera de díptic en què en un batent la poeta exposa i situa, i en l'altre, fa emergir el jo i el tu poètics interpellant la mare morta i alhora el lector: «T'he preguntat, ho saps que és l'hora? | El cel és cendra, s'ha glaçat l'herba. | El sents, el vent?».

De manera compassada i gairebé a cop de batall de campana, Rosa Font dibuixa una línia cronològica que travessa el llibre i marca el pas de la contesa perduda contra el temps: «Falten deu minuts encara (...) falten tres minuts encara», fins que la cadència s'esgota i arriba l'inevitable. Aquest traç temporal emprèn, també, el vol de la natura i del batec de la vida quotidiana. És quan retrobem les imatges vívides del *locus* habitual de la seva poètica: el riu, les closes, els ocells, els arbres, els cels tramuntanals i la platja llarga, d'una banda. De l'altra, l'evocació dels llocs enyorats i les hores viscudes: el mas, la casa blava, el galliner, el vestit de flors, l'úter, les mans, els cabells i els ulls de la mare. Unes paraules-pedra llumino-

FONT MASSOT, ROSA.
Esquerda. Barcelona: Edicions Proa, 2022. 75 p.

ses reblertes de sentit que, tot assumint l'esquerda de la mort, ens salven i ens reconcilien amb la vida: «Mare | crinera on m'arrapo | galopem fins als solcs | que va traçant la nit. | Plantem-hi les llavors de l'alba».

La Cerdanya com a destinació turística

Text > EVA BUSSALLEU

Aquest llibre de Sandra Adam Llauger (Puigcerdà, 1985) és el resultat de sis anys d'investigació sobre l'arribada massiva de turisme a la Cerdanya. Editat per Efadós amb la col·laboració de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya i amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, és una barreja de memòria històrica i divulgació, i està ben farcit de fotografies de diferents arxius personals que serveixen per plasmar les vivències dels estius (i hiverns) a la Cerdanya, aquesta comarca convertida avui dia en una destinació turística per excel·lència.

Al llarg de nou capítols, Sandra Adam, llicenciada en història de l'art, desgrana com ha anat evolucionant el fenomen de l'estiueig, des de mitjan segle XIX fins als anys setanta i vuitanta del segle XX. En llegir el títol, hom pot pensar que el llibre versa d'aquesta acció, que consisteix en el fet que una persona s'instal·li en una residència fixa per passar l'estiu. El llibre, però, va més enllà: no només desgrana com es va desenvolupar aquest fenomen, sinó el turisme en general, ja que descriu l'evolució del turisme d'estiu i també del turisme

d'hivern, estretament relacionat amb la neu.

L'estiueig a la Cerdanya està íntimament lligat amb famílies acomodades a Barcelona però amb arrels cerdanes, que feien l'hivern a l'urbs i estiuejaven a la Cerdanya. Aquest tragí entre la capital i la Cerdanya va provocar (i continua provocant) un canvi en la fesomia de la comarca. A les pàgines d'aquest document fet llibre també s'hi troben pinzellades d'altres aspectes col·laterals a l'estiueig, com ara l'evolució de la indústria tèxtil a la comarca, el claxisme dels estiuejants o bé el fet que

La ciutat de la nostra vida

Text > ROSA MARIA GIL TORT

Sovint cal una certa perspectiva per analitzar les coses. En l'urbanisme, com a fruit d'un planejament polític en l'accepció més cívica, d'una participació ciutadana que fa seus els espais urbans, i del pas del temps, que confirma o desbarata previsions a parts iguals, aquesta perspectiva és imprescindible.

Aquest llibre se situa en un escenari dinàmic en el qual, gràcies a l'adveniment de la democràcia, una ciutat de províncies, revellida però amb una prouja d'esdevenir estratègica al nord del país, decideix fer endreça i expiar els pecats d'etapes anteriors. Canviar de pell, de vocació i de tarannà, tot alhora, d'una manera pautaada i ordenada.

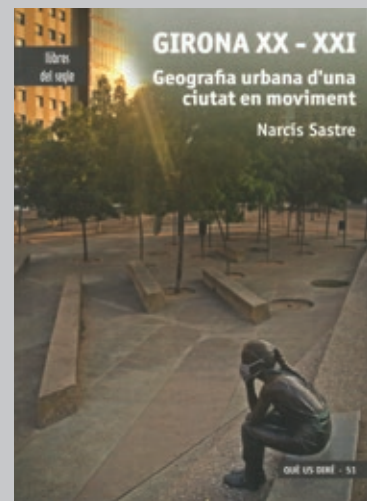
L'autor d'aquest petit gran llibre, geògraf de formació, gestor polític de vocació i tècnic municipal de professió, fa una anàlisi acurada d'onze grans espais ciutadans, forjats entre els anys 1979 i 2010, que han configurat la Girona del segle XXI. Per a alguns observadors, aquest segle va començar la primavera del 2020 amb el confinament causat per la covid, i d'aquesta adaptació a la nova realitat, el llibre també en recull les beceroles.

Queda desxifrada així la genealogia de la plaça de l'U d'Octubre, del parc Central, del sector dels Químics, del

parc del Migdia, de les ribes del Ter, de la Devesa, de Domeny de Baix, del parc Núria Terés, del Parc Científic i dels boscos de la Vora. Els onze espais relatats, que en realitat serien deu més un, perquè el Barri Vell hi és sense ser-hi, esdevenen el tauler de joc de la democràcia municipal, que segons Sastre va configurar la Girona que coneixem. L'autor explica amb la precisió del cirurgià aquest puzzle urbà que ha esdevingut la casa de cent mil gironins. Una ciutat que, amb el guiatge de Joaquim Nadal i un equip decidit de tècnics i polítics, va canviar com una mitja de la Girona grisa i negra a la Girona viva i de colors.

El llibre és de bon llegir, interessant i ben documentat.

Girona va somiar l'excel·lència en els anys trenta del segle passat gràcies a alguns polítics i arquitectes il·lustrats i clarividents. Va venir el malson de la guerra i quaranta anys de plom, que van trastocar valors i prioritats. Tot passa, però, i una generació nova de polítics i de tècnics va reprendre el somni. A partir del 1980 l'estratègia política, l'imaginari recuperat del coneixement històric, la utopia social i les dinàmiques particulars van negociar amb el futur. Pel llibre desfilen espais i sectors renovellats, projectes, reptes, imatges i

SASTRE, Narcís. **Girona xx-xxi: Geografia urbana d'una ciutat en moviment.** Girona: Llibres del Segle, 2021. 214 p.

somnis amb una cadència pautaada: el projecte inicial, la materialització de la idea, els moments dels càlculs i les gestions i, finalment, el desenllaç, més modest, més contingut, però no per això necessàriament pitjor del somiat.

Fa il·lusió repassar d'on venim i on hem arribat, i veure les transformacions descrites en clau de geografia urbana, amb termes encunyats lluny i destil·lats en gironí, com el collaret de maragdes dels espais verds, la ciutat de les persones, *softer may be smarter*, el reciclatge verd i gris... I sentir que tenim a l'abast una ciutat que ha estat objecte d'estudi i de referència per la seva manera de combinar la iniciativa pública i la privada. Un testimoni honest i erudit que tensa un fil entre el passat i el present.

per a les senyores barcelonines era un moment de llibertat i d'activitat social en comparació amb la vida més aviat monòtona que feien durant els mesos més freds de l'any a Barcelona.

L'estiueig a la Cerdanya és també un repàs històric dels noms de les principals famílies estiuejadores d'aquesta comarca pirinenca (per posar-ne un exemple, la família Andreu, la de les famoses pastilles per a la tos del Dr. Andreu); sense molts d'aquests noms, segurament la Cerdanya no seria com la coneixem avui dia. Un altre punt per destacar és com l'autora fa una revisió exhaustiva de les instal·lacions i les activitats que es van anar implantant a la comarca amb l'arribada del turisme:

centres de salut, camps de golf, hípiques, pistes d'esquí, l'arribada del ferrocarril o la construcció de més torres d'estiueig, entre d'altres. I no només això: al voltant de l'estiueig també es teixia i es teixeix una xarxa d'actes culturals, de festes públiques i privades que també eren i són bressol de negocis nous entre els estiuejants.

El resultat de la investigació de Sandra Adam es plasma en aquest àlbum-llibre, que té un gran interès per als cerdans i els no cerdans, ja que és un document històric de com un fenomen com l'estiueig (i l'hiverneig) poden transformar el paisatge i l'economia d'una comarca; un fenomen que encara continua vigent i no exempt de polèmica.

ADAM LLAUGER, Sandra. **L'estiueig a la Cerdanya.** El Papiol: Efadós, 2021. 200 p.